

ТАЛАБАЛАР ИЛМИЙ ДУНЁҚАРАШНИ ЮКСАЛТИРИШГА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВ

Камолова Ширин Ўсаровна – ЖДПИ, катта ўқитувчиси
Педагогика ва психология йўналиши 1- босқич талабаси
Жиянбердиев Мерожиддин Эгамберди ўғли

Аннотация: Ушбу мақолада бугунги глобаллашув жараёнига хос талабалар илмий дунёқарашини юксалтиришга инновацион ёндашув мазмун моҳияти ёритилган.

Таянч сўзлар: глобаллашув, модул тизими, тарбия жараёни, дунёқараш, технология.

Шахс интеллектуал (ақл-заковат соҳасидаги) салоҳияти юксалишида шахс илмий дунёқарашини мунтазам равишда ривожлантириб бориш муҳим аҳамият касб этади

Илмий дунёқараш даставвал бўлажак мутахассис тафаккурида фикр шаклида юзага келади, кейин улар ривожланиб, такомиллашиб, қараш (концепция), ғоя, таълимот кўринишига ўтади ва уларга тааллуқли масалалар юзасидан изланишлар бошланади. Изланишлар олиб боришда ўрганилаётган тадқиқот ишигача бўлган ишланмалар таҳлилий ўрганиб чиқилади, яъни таҳлил ва синтез, умумлаштириш, хулосалаш, тажрибада синаб кўриш, кузатишлар ўтказиш, мантииқий хулосалар чиқариш, ички фаразларни ифодалаб олиш каби ишларни амалга оширади.

Демак, бўлажак мутахассисларнинг илмий дунёқарашини юксалтириш – илм-фан, техника-технология, маънавият, маориф, санъат ва шу кабиларни ривожлантириб, уларнинг ҳозирги ҳолатини янги сифат босқичига кўтариш дегани экан. Бугунги кунда ана шундай натижаларни қўлга кирита оладиган мутахассисларни тайёрлаш ўта масъулиятли ва долзарб эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Айниқса, замонавий мутахассисларнинг асосий вазифаларидан бири ҳам улар ўзларининг интеллектуал салоҳиятини жамият тараққиёти савияларга мос ҳолда мунтазам равишда юксалтириб боришдан иборатдир.

Бу эса ўз навбатида қуйидагича қатор муаммолар ечимини излашни тақозо этади: инсонларни илмли ва билимли бўлишидаги самарали фаолиятни таъминлай олади; кишиларнинг илмий дунёқарашининг кенг бўлишида асосий таянч бўла олади; кишиларнинг интеллектуал салоҳиятини кенгайтиришига ёрдам бера олади; табиат ва жамиятдаги ҳодиса ва жараёнларни илмий жиҳатдан ўрганиш ва ривожлантиришга шарт-шароит яратишга эриша олади ва шу қабилар.

Юқорида қайд этилган муаммолар ечимини излашдан мақсад давлат, жамият, ташкилот, муассаса, жамоа, оила ва инсонларнинг замонавий ҳаётий эҳтиёжларини қондириб бориш борасидаги янги моддий ва маънавий неъматларни, яъни шахс интеллектуал салоҳиятини мунтазам равишда ривожлантириб боришдан иборатдир.

Демак, бугунги ёш мутахассисларимизни замон талаби асосида тайрлаш учун юқорида қайд этилган мақсадга эътибор бериш асосида улардаги интеллектуал салоҳиятни мунтазам равишда ривожлантириб боришга эришиш мумкин экан. Шунинг билан бирга бундай манбалар бўлажак мутахассисларни замонавий педагогик ва ахборот технологияларидан, ўқув-тарбиявий ишларнинг интерактив усулларидан фойдалана оладиган қилиб ҳамда ўзидаги педагогик фаолият маҳоратини ва кўникмаларини янада такомиллаштириш, ривожлантириш устидаги фаолиятини илмий ташкил қила оладиган бўлишида, шунингдек, уларни мустақил равишда ўз илмий дунёқарашларини юксалтиришга, илмий-педагогик ва касбга доир бошқарув фаолиятига тайёрлашда катта аҳамият касб этади.

Маълумки, бугунги кундаги таълим тизими замонавий мутахассисларга бўлган талаб асосида яратилган янги стандартлар ва дастурлар доирасидаги таълим жараёнини эскирган услубда олиб боришга йўл қўймайди. Шу сабабли ҳам ҳозирда педагогик инновацияни яхлит мураккаб жараён сифатида қаралиб, унинг интерфаол сифатлари, тарбиявий қисмлари, функционал тавсифи ва узвийлиги изчил тадқиқ қилинмоқда. Бу борада биз инновацион таълим технологиялари таркибига кирувчи талабалар илмий

дунёқарашини юксалтиришга кўмакчи компьютерли тизим яратиш муаммосини ҳал қилдик. Бунинг учун қуйидаги кўринишларда маълумотлар базалари яратилди:

- шахс ақлий камолати босқичлари бўйича маълумот базалари₁;
- шахс дунёқараши шаклланиши бўйича маълумот базалари₂;
- шахс илмий дунёқараши шаклланиши бўйича маълумот базалари₃;
- илмий қадриятлар ва уларнинг жамият тараққиётидаги аҳамияти бўйича маълумот базалари₄;
- шахс илмий дунёқараши ривожини узлуксизлиги бўйича маълумот базалари;
- шахс илмий дунёқараши юксалишининг ахборотли таъминоти маълумот базалари;
- шахс илмий дунёқарашини юксалтириш орқали талабаларга ақлий тарбия беришнинг алгоритмик босқичлари асосидаги маълумот базалари

Юқорида қайд этилган маълумот базалари орқали ахборотли бошқарув блоки тузилди ва унинг таркибига қуйидагилар киритилди:

- махсус ўқув-дидактик таълимот (ахборотлар банки, маълумот базалари, билимлар банки);
- мультимедиа инфор­мацион технологиялар.
- Мазкур ахборотли ёндашув ўзига хос инновацион жараён бўлиб, у таълим жараёнини оптимал бошқаришга кенг имкониятлар яратилади.

Бу борада олиб борган кўп йиллик илмий изланишларимиз натижаларининг кўрсатишича, талабалар илмий дунёқарашини юксалтиришга кўмакчи компьютерли тизимни қўллаш қуйидагича қатор таълимий афзалликларни қўлга киритиш имкониятини берар экан:

- ўқитишнинг ижодий муҳити яратилади;
- талаба сифатли ва ишончли ўқув-дидактик ва интеллектуал маълумотлар билан таъминланади, яъни улар шуғулланаётган соҳаси бўйича ўзлари илм-фан ва техника-технологияларнинг энг сўнгги ютуқларидан хабардор бўлади;

- кўмакчи компьютерли тизим барча турдаги ўқув машғулотларида компьютер дастурларининг қўлланилишини таъминлашга имконият яратади;
- кўмакчи компьютерли тизим талабаларни янги ахборот технологияларидан фойдаланишга ўргатади ва уларнинг мустақил таълим олишларига шароит яратади, яъни уларнинг касбий фаолиятида, мустақил ҳолда, билимлар эгаллашларида ишончли универсал восита сифатида бўлиб, янги ахборот технологияларидан фойдаланишга эҳтиёж ва мойилликни шакллантиради.

Бундай жараённинг диққатга сазовор томони шундаки, бўлажак мутахассис ўз касбий фаолиятини такомиллаштиришга онгли ва ижодий ҳолатда ёндашади. Шунинг билан бирга педагогик инновациялар, хусусан, кўмакчи компьютерли тизимлар кенг қамровли, кўп функцияли мураккаб динамик ижодий ташкилий-педагогик фаолият бўлиб, унинг ёрдамида таълим-тарбия жараёнининг истиқболли ва самарали услубиятини яратиш ҳамда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да қайд этилган рақобатбардош замонавий кадрларни тайёрлашга эришиш мумкин экан.

Адабиётлар рўйхати

- 1.Kamolova, S. (2022). ЎҚИТУВЧИ ПЕДАГОГИК ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 2(5). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5114>
- 2.Shirin Kamolova, [РАСШИРЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НАУЧНОЕ МИРОВОЗЗРЕНИЕ СТУДЕНТОВ](#), *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: № 1 (2020): Journal of Pedagogy and psychology in modern education*
- 3.Shirin Kamolova, [САМОВОСПИТАНИЕ – ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ГАРМОНИЧНО – РАЗВИТОГО ПОКОЛЕНИЯ](#), *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: № 1 (2020): Journal of Pedagogy and psychology in modern education*
- 4.Shirin Kamolova, [ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МИРОВОЗЗРЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ](#), *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании: № 1 (2021): Zamonaviy ta'limda pedagogika va psixologiya fanlari*
- 5.Shirin Kamolova, [THE ROLE OF UNIVERSAL AND SCIENTIFIC VALUES IN THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS](#), *Журнал*

Педагогика и психологии в современном образовании: № 2 (2021): Журнал педагогика и психологии в современном образовании

6. Shirin Kamolova, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБРАЗОВАНИИ ЯВЛЯЕТСЯ ТРЕБОВАНИЕМ СЕГОДНЯШНЕГО ДНЯ, Журнал Педагогика и психологии в современном образовании: № 2 (2021): Журнал педагогика и психологии в современном образовании

7. Shirin Kamolova, IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL ETHICS IN FUTURE TEACHERS, Журнал Педагогика и психологии в современном образовании: № 3 (2021): Zamonaviy ta'limda Pedagogika va psixologiya fanlari

8. Shirin Kamolova, АВЕСТОДА АХЛОҚИЙ ИДЕАЛ ВА УНИНГ ИЖТИМОЙИ- ПСИХОЛОГИК КЎРИНИШЛАРИ, Журнал Педагогика и психологии в современном образовании: № 3 (2021): Zamonaviy ta'limda Pedagogika va psixologiya fanlari